(401SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, OCTOBER/NOVEMBER 2024.

Fourth Semester

Sanskrit

VEDIC LANGUAGE AND LITERATURE

Time : Three hours Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

(a) "तत्र कोमोहः कः शोक एकत्वमनुपश्यतः" - व्याख्यात।

(b) "ॐ क्रतो स्मर कृत ँ स्मर" - अर्थ विशदयत।

(c) "पीतोदका जग्धतृणा दुग्धदोहा निरिन्द्रयाः" इत्यत्र विवरणं कुरुत?

(d) "अन्धेनैव नीयमाना यथान्धाः" कठोपनिषदनुसारं विशदयत।

(e) सुवर्णज्योतीः, य एवं वेद। अत्रकः वर्णितः।

(f) 'तेजस्वि नावधीतमस्तु। मा विद्विषावहै' - व्याख्यात।

(g) निघण्टुशब्दव्युत्पत्तिं लिखत।

(h) "दण्ड्यः पुरुषोदण्डमार्हतीति वा दण्डेन सम्पद्यत इतिवा" निरुक्तानुसारं विवृणुत।

(i) तिस्र एव देवता इति नैरुक्ताः विशदयत।

(j) "यमा" - परिभाषा विवृणुत।

2. चत्वारः समाधेयाः (20)

(a) "द्वितीयेन वृणे वरेण" किं तत्? यमस्योत्तरं लिखत।

(b) "अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्ययामृतमश्नुते" - कथमिति।

(c) अन्नमहत्त्वं विशदयत।

(d) "चत्वारि पदजतानि" यास्काभिमतं विशदयत।

(e) यास्कानुसारं समासोदाहरणं साधयत।

(f) "पृथिवीनामधेयानि" - उदाहरणं दत्वा निरूपयत।

(g) पाणिनीयशिक्षाप्रामुख्यं विशदयत।

(h) प्रातिशाख्या स्वरूपं प्रयोजनानि च संगृह्णीत।

3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। (15)

(a) कठोपनिषदि निरूपितं ब्रह्मतत्वं प्रतिपादयत।

अथवा

(b) भृगुवरुणसंवादं यथाग्रन्थं विवृणुत।

(c) यास्कानुसारं निरुत्त प्रयोजनानि विवृणुता।

अथवा

(d) 'अग्निः पृथिवीस्थानस्तं प्रथमं व्याख्यास्यामः' यास्कानुसारं विवेचयत।

4. पञ्च ससन्दर्भ व्याख्यात। (15)

(a) विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भूत्यामृतमश्नुते।

(b) एतत्साम गायन्नास्ते।

(c) तत्ते पद ँ संग्रहेण ब्रवीम्योमित्येतत्।

(d) यज्ञस्य मात्रां विमिमीत एकोऽध्वर्युः।

(e) तास्त्रिविधा ऋचः परोक्षकृताः प्रत्यक्षकृता आध्यात्मिक्यश्च।

(f) सीमिति परिग्रहार्थीयो वा पदपूरणोवा।

(g) न हन्यते हन्यमाने शरीरे?

(h) आनन्दो ब्रहमेरी व्यजानात्।

(i) उत्तिष्ठत जाग्रत।

(j) षड्भावविकाशः

(402SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, OCTOBER/NOVEMBER 2024.

Fourth Semester

Sanskrit

HISTORY OF SANSKRIT LITERATURE AND LINGUISTICS — 2

Time : Three hours　　　　　　　　　　Maximum : 70 marks

1. सर्वेप्रश्नाः समाधेयाः। (20)

(a) अभिज्ञानशाकुन्तलम् महत्त्वं किम्?

(b) कुमारसम्भवकाव्यम् – विशदयत।

(c) नलचम्पूकाव्यमधिकृत्य लिखत।

(d) दशकुमारचरितकाव्यवैशिष्ट्यं लिखत।

(e) भासकवेः कालः कः?

(f) Accent –

(g) Analogy – its classification.

(h) I.E. consonants in Sanskrit.

(i) Pegoration in Semantics.

(j) प्राकृतभाषाणां प्रादुर्भावः

2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

(a) महाकाव्यलक्षणं निरूपयत।

(b) भवभूतेः नाट्कलायाः समीक्षा कार्या।

(c) "भारवेरर्थगौरवम्" – समर्थयत।

(d) बाणोच्छिष्टं जगत्सर्वम् – विवृणुत।

(e) मृच्छकटिकस्य वैलक्षण्यं प्रदर्शयत।

(f) कथासाहित्यस्यस्थानं विवृणुत।

(g) अर्थपरिवर्तनकारणानि प्रपञ्चयत।

Vowel gradation in Sanskrit.

3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। (15)

(a) नाटककलादृष्ट्या हर्षवर्धनस्य नाटकानां मूल्याङ्कनं कार्यम्।

(b) "नैषधं विद्वदौषधम्" समर्थयत।

(c) 'साहस्य' (Analogy) प्रभावः कथमस्तीति विषयमधिकृत्य लिखत।

(d) पाणिनिमतानुसारं गुण वृद्धि संप्रसारणविशेषान् विवृणुत।

4. पञ्चानां लघुटिप्पणीर्लिखत। ($5 \times 3 = 15$)

(a) मेघदूतकाव्यम्

(b) नीतिशतकम्

(c) कल्हणः

(d) हर्षचरितम्

(e) जयदेवः

(f) ग्राम्य – (अर्थपरिवर्तनम्)

(g) ब्रह्मबन्धुः

(h) गवेषण

(i) माता

(j) तल्लयः

(403SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, OCTOBER/NOVEMBER 2024.

Fourth Semester

Sanskrit

DARSANAS – II

Time : Three hours Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः (20)

(a) तर्कसंग्रहानुसारं द्रव्याणि कति? विवृणुत।

(b) अतिव्याप्तेः लक्षणं किम्?

(c) अनुमितिः का?

(d) रसस्य किं लक्षणम्? कतिविधश्च सः?

(e) समवायस्य किं लक्षणम्?

(f) सपक्षस्य किं लक्षणम्?

(g) "चतुर्णामार्यसत्यानां" – स्वरूपं व्याख्यात?

(h) "प्रमाणे द्वे विज्ञेये" – विवृणुत।

(i) "नव तत्त्वानि तन्मते" – कानि?

(j) "वृकपदं पश्य यद्वदन्ति बहुश्रुताः" – केनोक्तम्।

2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः (20)

(a) कारणं कतिविधम्? सोदाहरणं तानि निरूपयत।

(b) प्रत्यक्षप्रमायाः किं लक्षणम्? सप्रभेदं निरुपयत।

(c) किं नाम स्वार्थानुमानम्?

(d) उपमानस्य किं लक्षणम्?

(e) संस्कारः कतिविधः? तेषां लक्षणानि लक्षयत।

(f) चार्वाकदर्शनं विवृणुत?

(g) "स्कन्धास्ते पञ्च प्रकीर्तिताः" - सोदाहरणं व्याख्यात।

(h) "जिनेन्द्रो देवता" - स्वरूप स्वभावं च लिखत।

3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ (30)

(a) तर्कसंग्रहानुसारं हेत्वाभासान् सोपपत्तिकं विवृणुत।

(b) सन्निकर्षाणां लक्षणानि सप्रभेदं सोदाहरणं निरूपयत।

(c) "नव तत्त्वानि तन्मते" - सोदाहरणं निरूपयत।

(d) "द्वादशायतनानि च" - बौद्धदर्शनानुसारं विशदयत।

(404SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, OCTOBER/NOVEMBER 2024

Fourth Semester

Sanskrit

POETICS AND AESTHETICS (VII)

Time : Three hours Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

   (a) भावाभासः।

   (b) भावोदयः।

   (c) भावशबलत्वं।

   (d) भावध्वनिः।

   (e) अनौचित्य कारणं किम्?

   (f) माधुर्यम्।

   (g) ओज

   (h) श्लेषः

   (i) भावसन्धिः।

   (j) श्लेषः प्रसाद क्षमता।

2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

   (a) समाधिं निरूपयत।

   (b) प्रसादः जगन्नाथमते।

   (c) अर्थगुणेषु अर्थव्यक्तिं निरूपयत।

   (d) कान्तिः

   (e) समाधयः

   (f) श्रुङ्गारे यमकादीनां सन्निवेशः।

   (g) अलङ्कारव्यङ्ग्यतायामपि व्यवस्थापनम्।

   (h) श्लेषध्वनेरुदाहरणम्।

3. एकः प्रश्नः समाधेयः। (15)

   (a) ध्वनिभेदान् यथाग्रन्थं संगृह्णीत।

   (b) रसवदाद्यलङ्कारादलक्ष्यक्रमस्य रसादिध्वनिं निरूपयत।

4. एकः प्रश्न्यः समाधेयः। (15)

   (a) जगन्नाथमतानुसारं काव्ये गुणानां स्थितिं विवृणुत।

   (b) "'प्राञ्चो माधुर्यौजः प्रसादाख्याः" अत्र जगन्नाथाभिप्रायान् आविष्करोतु।

(405SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, OCTOBER/NOVEMBER 2024

Fourth Semester

Sanskrit

THEORIES OF RASA AND DHVANI (VIII)

Time : Three hours Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

(a) भरतस्यरससूत्रव्याख्यां लिखत।

(b) रसास्वादे विभावादीनामेकः प्रतिभासः कथम्?

(c) मम्मटाभिमतं रसस्वरूपम्।

(d) "भावस्य शान्तिरुदयः सन्धिः शबलता तथा" विवृणुत।

(e) रामोऽसौ भुवनेषु विक्रमगुणौ अत्र ध्वनिं वर्णयत।

(f) ध्वनेः प्रयोजनान्तरं लिखत।

(g) ध्वनेरित्थं गुणीभूतव्यङ्गयस्य च समाश्रयात्। - विवृणुत।

(h) प्रतिभागुणः कीदृशः?

(i) रामायणे रसः कः?

(j) संवादविभागनिरूपणं कुरुत।

2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

(a) 'वाणी नवत्वमायाति' — विवृणुत।

(b) कालभेदादपि वस्तभेदं प्रदर्शयत।

(c) संवादस्वरूपं सप्रभेदं स्पष्टयत।

(d) अवस्थादेशकालादि विशेषैरपि जायते - व्याख्यात।

(e) विभावादयः प्रत्येकमेव रसाभिव्यक्तिं प्रति हेतवः निरूपयत।

(f) अभिनवगुप्तमतेन रसस्वरूपं निरूपयत।

(g) भट्टलोल्लटमते रसस्वरूपं विवृणुत।

(h) लक्षणामूल ध्वनेः सोदाहरणं भेदान् लिखत।

3. एकः प्रश्नः समाधेयः। (15)

(a) मम्मटोकतं रसस्वरूपं प्रतिपादयत।

(b) रसस्यालौकिकत्वं सत्यत्वं च विवृणुत।

4. एकः प्रश्नः समाधेयः। (15)

(a) भारते वीरादिरसानां धर्मादि पुरुषार्थानामपि प्रधानतया चमत्कारिता कुतः - व्याख्यात।

(b) आनन्दवर्धनस्य योगदानं विशदयत।